

KELETÁZSIAI FANTÁZIÁK

AZ ANDRÁSSY-ÚTON

A 20 éves Hopp Ferenc-múzeum regényes története

A Hopp Ferenc keletázsiai múzeum szerényen húzódik meg az Andrassy-úti villák és követségi épületek sorában. Most a tavasszal érkezett el 20 éves jubileumához, amiből is kiderül, hogy a múzeum a proletárdiktatúra alatt alakult, még pedig igen érdekes és valóságos regényes körülmények között!

Megalakulás — a proletárdiktatúra alatt

A 86 éves Hopp Ferenc elkészítette végrendeletét és ebben akként rendelkezett, hogy földköri útjain szerzett keletázsiai gyűjteményének anyagát a Szépművészeti, az Iparművészeti és a Néprajzi Múzeumokra hagyja. Ekkor már forradalmi idők jártak, nem sokkal később pedig kitört a proletárdiktatúra.

A tanácsköztársaság elrendelte, hogy Hopp Ferenc köteles házában nyilvános keletázsiai múzeumot berendezni.

Hopp Ferenc szerencséjére Felvinczi Takács Zoltánnak jutott a feladat, hogy az első magyar önálló keletázsiai múzeum anyagát összeállítsa. Fervinczi Takács a öregúr iránti tapintattal, egyébként pedig ismert szakértelmével végezte ezt a munkát. A végrendeletet végül is azzal egészítették ki, hogy Hopp Ferenc magángyűjteményét egyesítik az állami múzeumok keletázsiai vonatkozású anyagával.

Amikor a proletárdiktatúra megszűnt, az ellenforradalmi kormány nevében Pekár Gyula államtitkár megjelent az öregúrnál és köszönetet mondott a nemes adománnyért. Hopp Ferenc néhány nap múlva 87. életévben elhunyt.

A múzeum megalakításának körülményeit Felvinczi Takács Zoltán így mondja el:

— Az öregúr otthona

az akkortájt uralkodó lakásinségben nagyon is ki volt téve annak a lehetőségnek, hogy belakoltatási célokra igénybe vegyék.

— Így hát egyáltalán nem hangzik érthetetlenül, hogy őszinte örömmel vette annak a hírért, hogy áprilisban a diktatúra elhatározta: gyűjteményét «társadalmisítja» és házában nyilvános keletázsiai múzeumot rendez be. E kisajátítás végrehajtásával engem bíztak meg, mint állami szolgálatban álló szakembert. Teljes erőmmel azon voltam, hogy ezt úgy hajtsam végre, hogy a tulajdonosnak inkább kellemes legyen, mint kellemetlen legyen. Így hát

az öregúr éppenséggel nem látszott meglepődöttnek, amikor 86. születésnapján azt az eszmét vettem fel előtte, hogy gyűjteményét ne oszlassa szét, hanem inkább egy saját nevét viselő keletázsiai múzeumot alapítson. „Magam is gondoltam erre” — válaszolta —, de nem akartam az államnak költséget okozni.

Húsz éven át a múzeum jelentékennyen gyarapodott anyagban és bizony kissé megváltozott a jellege is. Azóta szerezték olyan darabokat is, amelyek Hopp Ferencet kevésbé érdekelték. Így Hopp Ferenc a kínaiak faragott köveit favorizálta, de porcellánokat már nem igen gyűjtött. Nem foglalkozott az ókori kínai bronzok gyűjtésével sem és pedig azért nem, mert

az ókinali bronzok korának meghatározásában még a szakértők is könnyen tévedésbe eshetnek.

Hopp Ferenc, a világgjáró pedig ezekben a dolgokban nem is tartotta magát mértőnek.

A múzeum vezetőségének min-

denkor az volt a célkitűzése, hogy a nagyközönség számára összefoglaló képet nyújtson a keletázsiai művészeteknek lehetőleg minden ágáról.

Igy azután Hopp Ferenc 1306

A japán Buddhában több a megnyugvás

Igen, szerény, igénytelen külsejű ez az értékes múzeum. Néhány szoba a földszinten és az emeleten. Ha elábrándozunk az egyik hűvösebb szobában azt hihetnénk, hogy valamely híres régiségkereskedőnél járunk, esetleg szakállas különcnél, aki mindjárt szeretettel megfogtat majd kezében minden darabot és mindent apróra megmagyaráz. A Komor és Társánál, a hírneves magyar régiségkereskedőnél Sanghájban és Pekingben műgyűjtő angolok és amerikaiak órákig tárgyálnak azon, hogy a bronzszobor a Ming-korszakból való-e? Vagy Sztambulban a Nagy Bazar meredek utcáin a forróság elől menekülünk ilyen hűvös boltokba, bár jól tudjuk, hogy az ottani Buddhákat Olmützben készítették...

Ezeket a Buddhákat pedig, amelyeket itt láthatunk, Schwaiger Imre hazánkja ajándékozta a múzeumnak. Schwaiger a múzeum második megalapítójának tekinthető. Az indiai anyag nagy részét ő ajándékozta.

Nepal, Tibet, Sziám, Burma, Jáva és Perzsia is képviselve vannak. Látnak érdekes Buddhafejeket. Nincs rajtuk az a földöntúli megnyugvás, mint a klasszikus japán Buddhákon, így a kamakurai Buddhán.

A buddhizmus egyik lényeges parancsa a meditáció, amely úgy lelkileg, mint testileg közelebb segít az embert a nagy Nirvánához. A kamakurai Buddha álmodozó szelidsége, nyugalma és szenvedélytől mentes vonásai leginkább fejezik ki ezt az állapotot.

Schwaiger igen bőkezű volt a múzeum irányában. Jóvoltából több indiai korszak képviselve van a múzeumban valamely furcsa homokkő-fejvel.

Ajándékozott tibeti Buddhát, előindiai templomszobrot, kínai festményeket, koreai bronzesészt egyaránt.

Általában nagy átalakuláson ment át a húsz év folyamán a múzeum kínai gyűjteménye. Megfelelő anyag képviseli itt a Krisztus előtti első, sőt második évezredet is. Amikor a múzeumot megalapították, a kínai ókor gyűjteményei még

Hopp Ferenc öt földköri útja

Hopp Ferenc a múzeum megalapítója maga sem volt mindennapi ember.

Híres világgjáró volt, ötször utazta körül a földet, de az első világgörüll útjára 50 éves korában indult el.

1833 április 28-án született s 86-ik születésnapján járult hozzá ahhoz, hogy gyűjteményéből keletázsiai múzeumot alakítsanak.

Morvaországban született és morva anyanyelvű volt. Tizenhárom éves korában került Magyarországra és inasnak állott be az egyik budapesti látszerészhez. A cégnek később tulajdonosa és Budapestnek egyik legvagyonosabb polgára lett. A közben elviharzott évtizedek alatt Ankerschmidt lovag regényét élte át: teljesen magyarrá lett. Gyerekkorában látta és hallotta Petőfit és Kosuth Lajost.

Harminc évig gyűjtötte a távolkeleti régiségeket. Különösen Japán művészeti ipara érdekelte.

Japánért rajongott és utazásai során — a nyolcvanas évektől kezdve — még megtalálta a régi, idil-

darabból álló gyűjteménye a 20 éves jubileumra ötezer darabra szaporodott fel.

Technikai okokból azonban ezek közül ma csak 3417 van kiállítva.

csaknem teljesen hiányoztak a múzeumból. A népuándorlaskori bronztárgyak is az újabb szerzemények közül valók.

A múzeumnak, mint erre Felvinczi Takács Zoltán örömmel hivatkozik, megvan a maga hűséges baráti köre, amely még sokezer kilométer távolságra sem feledkezik meg az Andrassy-úti csendes házról. Így a múzeum egyik Pekingben élő barátja, Szabó Géza a Kozlov-expedíció legutóbbi mongóliai ásatásából való áldozati edényhez hasonló tárgyat küldött meg a múzeumnak. Felvinczi Takács szerint ilyenek az egykori hűn területen voltak használatosak.

Ami Lord Kitchener tulajdona volt

Schwaiger Imre ajándékai között szerepel három kínai festmény is. Az egyik képek igen érdekes története van, nemcsak a származását, de kalandos útját tekintve is.

Chin Yan buddhista mester egyik munkáját lord Kitchener vásárolta meg. Lord Kitchener azonban a németek hajójával együtt elsüllyesztették s így örököse tulajdonába került a kép. Schwaiger tőle vásárolta meg.

A képet — Felvinczi Takács szerint — Chin Yan mester eredeti módon festette: nem az ecsettel, hanem — az újjával!

A japán gyűjtemény őrizte meg leginkább a Hopp Ferenc múzeum eredeti jellegét. Különösen a japán kispasztika van itt erősen képviselve, de ide kebelezték be a Szépművészeti Múzeum anyagát és az Iparművészeti Múzeum japáni fészilgyűjteményét is. Néhai dr. Biszchitz Gyula is érdekes dolgokat ajándékozott a múzeumnak. A japáni facsont, valamint fémfaragásról, mint művészetről írta egyszer egy francia műkritikus, hogy olyan tökéletes a maga nemében, mint Európában Michel-Angelo vagy Rodin művei. A Hopp Ferenc-múzeumnak kétségkívül vannak értékes japán darabjai, amelyeket még a pársai hasonló gyűjteményekben is szívesen látnának.

likus Japánt. Előzőleg már többször járt Amerikában, első távolkeleti útjára azonban csak 1883-ban került a sor.

Utolsó földköri útját közvetlenül a világháború előtt fejezte be. Az öregúr ekkor már túl volt a nyolcvanan.

Nem tanult művészettörténetet, még kevésbé készült gyűjtőnek. Csak passzióból — és mert tehetett — vásárolta össze a ritkaságokat és a különböző néprajzi érdekességeket.

Igen sokszor megcsodálta a Japán és Európa közötti ellentétet. Az Örök, nagy Buddhákat nézegette, amint az angol turisták éppen fényképezték. «Tisztelünk téged, örök nagy Buddha», olvasta a felíráson is, amelyeket angol nyelven adakozásra szolgáltatták fel az idegent a romladoszó Buddha-tempom javára. És nem gondolta volna az ötven éves férfi, hogy nevére még múzeumot alapítanak és ebben a tibeti Buddhákat csodálják meg és a többi keleti régiséget — az ő gyűjteményének 1306 darabjával.

Somogyi Vilmos